

สรุปการประชุมเพื่อเก็บข้อมูลโครงการประเมินผลเพื่อการเรียนรู้และพัฒนาหน่วยจัดการจังหวัดระดับ
ที่มีจุดเน้นสำคัญ (Node Flagship) จังหวัดสงขลา

วันจันทร์ที่ 22 สิงหาคม 2565

ณ ห้องประชุม 1401 และห้องประชุมออนไลน์ zoom

สถาบันนโยบายสาธารณะ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ทีมประเมิน : ผศ.ดร.วรางคณา ชัชเวช คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ทีม Node Flagship จังหวัดสงขลา :

คุณสนธยา ทวีแก้ว	ทีม Node Flagship
คุณณฐา ชัยเพชร	พี่เลี้ยงอำเภอเทพา
คุณวิภาดา พรหมประกอบ	ผู้รับผิดชอบโครงการตลาด อำเภอเทพา
คุณสมจิตร ศรีเจริญ	ผู้รับผิดชอบโครงการสวนยางยั่งยืน ตำบลวังใหญ่ อำเภอเทพา
คุณธีรภพ พงษ์จิ้น	ผู้รับผิดชอบโครงการพืชร่วมยางขยาย อำเภอควนเนียง
คุณลำยอง ดิเอ็ยด้อย	ผู้รับผิดชอบโครงการสวนยาง ตำบลเกาะสะบ้า
คุณมูหะหมัด มุสิธิ	ผู้รับผิดชอบโครงการสวนยางขยาย ตำบลกำแพงเพชร
คุณประเสริฐ บินนัย	ผู้รับผิดชอบโครงการป่าร่วมยางขยาย ตำบลกำแพงเพชร
คุณดลไล้ะ บินอาหวา	ผู้รับผิดชอบโครงการพืชร่วมยาง ตำบลกำแพงเพชร
คุณณรงค์ฤทธิ์ บุตรมาตา	พี่เลี้ยงอำเภอจะนะ
คุณจินตหรา มุสิกรัตน์	ผู้รับผิดชอบโครงการตลาดอาหารปลอดภัย อำเภอจะนะ

ผศ.ดร.วรางคณา ชัชเวช

คุณณฐา ได้เล่าให้ฟังว่าการเป็นพี่เลี้ยงต้องคอยช่วยหนุนเสริมลงไปทำงานในพื้นที่ ส่วนทาง Node Flagship สงขลา จะช่วยเรื่องเอกสาร ติดตามผลลัพธ์ต่าง ๆ

คุณสนธยา ทวีแก้ว

กระบวนการก่อนที่จะมาเป็นพี่เลี้ยง ก่อนขึ้นโครงการได้มีการเชิญพี่เลี้ยง และผู้ที่เคยประสบความสำเร็จจากการทำโครงการปีที่ผ่านมา ไปประชุมชี้แจงการทำโครงการปี 2 ของ NF สงขลา ร่วมกัน เพื่อร่วมกันวางแผน หลังจากขึ้นโครงการเรียบร้อยแล้วได้มีการเชิญพี่เลี้ยงไปร่วมประชุมอีกครั้งเพื่อพูดคุยแนวทางการทำงาน มีการอบรมทำความเข้าใจให้กับพี่เลี้ยงว่าจะต้องเข้าไปช่วยทำงานในส่วนใดบ้าง

ผศ.ดร.วรางคณา ชัชเวช

เข้าใจว่าพี่เลี้ยงจะนัดทำงานในพื้นที่มากกว่างานวิชาการ แต่ทาง NF ก็จะมีทีมวิชาการคอยสนับสนุนพี่เลี้ยงอยู่ด้วย

คุณสนธยา ทวีแก้ว

ภาระหน้าที่หลักของพี่เลี้ยงที่เราออกแบบไว้ คือ พี่เลี้ยงมีหน้าที่ลงไปประสานประมาณ 3 ครั้ง แต่คุณณฐาเป็นพี่เลี้ยงที่ทำงานในพื้นที่เยอะมาก ก็จะเยอะกว่าที่ตั้งไว้ วิธีการทำงานของ NF หากจะนัดหมายโครงการเราจะนัดผ่านพี่เลี้ยง ทางพี่เลี้ยงก็ต้องไปประสานโครงการต่อ สมมุติว่าเราจะนัด 3 โครงการ บาง

โครงการว่าง บางโครงการไม่ว่าง กว่าจะลงตัวก็เป็นภาระที่พี่เลี้ยงต้องคอยจัดการ ทำให้เป็นปัญหาอุปสรรคที่ทาง NF ได้เห็นเช่นกัน อย่างปัญหาหลักของคุณณฐา คือ ทำงานเกินภาระหน้าที่หลักที่ NF วางไว้ ทำให้รู้สึกว่าเป็นภาระของพี่เลี้ยงค่อนข้างเยอะ

ผศ.ดร.วรางคณา ชัชเวช

ทางสำนัก 6 สสส. ให้ความสำคัญกับพี่เลี้ยงค่อนข้างเยอะ เพราะถือว่าเป็นกลไกหลักที่จะทำให้พื้นที่โครงการย่อยทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ถ้าการทำงานจาก NF แล้วไปโครงการย่อยเลย จะขาดการเชื่อมต่อ พี่เลี้ยงจึงมีความสำคัญมาก การสื่อสารจึงเป็นสิ่งสำคัญระหว่าง NF ไปยังพี่เลี้ยง จากพี่เลี้ยงไปยังโครงการย่อย ไม่แน่ใจว่ามีกลุ่มไลน์หรือช่องทางการสื่อสารร่วมกันในเรื่องที่เราสามารถคุยร่วมกันได้ด้วยหรือไม่

คุณสนธยา ทวีแก้ว

เรามีกลุ่มไลน์สำหรับการสื่อสาร

จากการพูดคุยกับ Node อื่น ๆ ทาง สสส. วางแผนไว้ตามที่อ.วรางคณาเล่าให้ฟัง คือ ให้ทางพี่เลี้ยงประสานงานระหว่างพื้นที่กับ NF วางภาระงานจริง คือ 3 ครั้ง แต่ของ NF สงขลา จะไม่เหมือนที่อื่น เราจะลงไปพื้นที่เยอะมาก เมื่อลงพื้นที่เยอะก็ต้องประสานพี่เลี้ยงจึงเป็นภาระของพี่เลี้ยง เท่าที่ได้ฟัง NF อื่น พี่เลี้ยงจะไม่ได้ทำงานเหมือนของสงขลา

ผศ.ดร.วรางคณา ชัชเวช

ทางสำนัก 6 ตั้งไว้ 3 ครั้ง เพื่อเป็นการติดตามเก็บข้อมูลผลลัพธ์ของช่วงระยะต้น กลาง ปลาย แต่เข้าใจว่าพี่เลี้ยงก็ต้องการเข้าไปดูการทำงานต่าง ๆ ของพื้นที่มากขึ้น เลยอาจจะรู้สึกว่างานเราเยอะ

พี่เลี้ยงจะต้องดูแลตั้งแต่การหนุนเสริมพื้นที่ การจัดการเรื่องเอกสาร และเรื่องอื่น ๆ แต่คุณณฐาอาจจะถนัดลงพื้นที่มากกว่าทำงานด้านเอกสารเลยทำให้เกิดความเครียดได้

คุณธีรภพ พงษ์จิ้น

อยากทราบว่ากระบวนการขั้นตอนคัดเลือกพี่เลี้ยงเป็นอย่างไร

คุณสนธยา ทวีแก้ว

จากการประชุมร่วมกันครั้งแรกเราได้คนที่มีความศักยภาพที่จะเป็นพี่เลี้ยงได้ แล้วนำมาแบ่งตามศักยภาพว่าใครอยู่ใกล้พื้นที่ไหนและพอจะดูแลได้ก็โครงการ

สำหรับอ.ควนเนียงเป็นพื้นที่พิเศษ ก่อนจะเป็นควนเนียงมีพื้นที่ก่อนหน้าที่มีปัญหาไม่พี่เลี้ยงจึงต้องให้อ.วันดี ซึ่งเป็นทีมวิชาการของ NF ไปช่วยเป็นพี่เลี้ยงให้

คุณธีรภพ พงษ์จิ้น

พี่เลี้ยงอย่าง อ.วันดีเป็นพี่เลี้ยงที่ดีเพราะอยู่ NF ด้วย มีความเข้าใจเรื่องข้อมูล เอกสารต่าง ๆ แต่พี่เลี้ยงคนอื่นอาจจะมีความหนักใจที่จะต้องทำงานประสาน เป็นที่ปรึกษา และจัดการเอกสารด้วย เขาเลยไม่ค่อยอยากอยู่เรื่องเอกสาร อยากจะช่วยจัดเวทีมากกว่า แต่มองว่าเรื่องเอกสารที่เป็นเรื่องน่าปวดหัวกลับจะเป็นผลดี การที่ สสส. กำหนดรายละเอียดการทำเอกสารการเงินต่าง ๆ ได้ฝึกให้เราทำโครงการอย่างมีความ

รอบคอบ เกิดประสิทธิภาพ ที่ผ่านมายอมรับว่าการเขียนโครงการของตัวเองจะหละหลวมมากกว่านี้ แต่โครงการนี้ให้ประสบการณ์ ข้อมูลการทำงานค่อนข้างเยอะมาก

ผศ.ดร.วรางคณา ชัชเวช

เรื่องเอกสารการเงิน อาจจะต้องมีการชี้แจงตั้งแต่แรกว่าต้องใช้หลักฐานอะไรประกอบบ้าง บาง NF จะแก้ปัญหาโดยมีเจ้าหน้าที่การเงินแยกออกมาต่างหาก เพื่อคอยตรวจสอบกับโครงการย่อย ส่วนเอกสารที่การเก็บข้อมูลตัวชีวิต ผลลัพธ์ ไม่ค่อยมีปัญหาเท่าไร

คุณสนธยา ทวีแก้ว

หลายจังหวัดถามเราว่าทำไมไม่กระจายโครงการให้กับคนที่เก่งอยู่แล้ว จะได้ไม่เป็นภาระเรื่องเอกสารให้กับทางชุมชนมากเกินไป แต่คุณพิชยา มองว่าเราควรไปปั้นคนที่ไม่รู้เรื่องก่อนเพื่อสร้างเป็นฐานคนขึ้นมา เราอาจจะเหนื่อยมากเพื่อจะได้คนมา ก็เหนื่อยกันทั้ง 2 ฝ่าย เราก็พยายามเข้าไปดู เชื่อว่าชุมชนก็ได้มีการพัฒนาขึ้น

คุณลำยอง ติเอี้ยด้อย

ตัวเองเป็นคนทีลงมือทำได้คนเดียว แต่เรื่องเอกสาร การเก็บข้อมูล มันยุ่งยาก จะถอยออกมาหลายครั้ง แต่ทางผู้ประสานงานของ NF ได้แนะนำ เมื่อเริ่มทำเอกสารครั้งแรก ผิดพลาดตรงไหนบ้าง หลังจากนั้นเราก็ทำได้ไม่มีปัญหา ก็ทำงานได้อย่างสนุก ได้เห็นต้นไม้เติบโตในสวนยาง ก็รู้สึกดี จากที่ไม่เคยทำมาก่อน

ผศ.ดร.วรางคณา ชัชเวช

ใครมาสอนเรื่องการเก็บข้อมูลให้กับคุณลำยอง

คุณลำยอง ติเอี้ยด้อย

พี่เลี้ยง และทีมที่ผู้ประสานงานของ NF ได้แนะนำมา คุณสนธยาก็มาแนะนำเรื่องการบันทึกข้อมูลวันเดือนปีที่ปลูก

คุณสนธยา ทวีแก้ว

จุดประสงค์ของโครงการต้องการพัฒนาแปลงสวนยางยั่งยืน มีการตั้งคำถามว่าแปลงพืชร่วมยางจะต้องมีองค์ประกอบอะไรบ้าง หนึ่งในนั้น คือ ต้องมีรายละเอียดผังแปลง โดยให้โครงการกรอกมาเองว่าองค์ประกอบของผังแปลงต้องมีอะไรบ้าง ทาง NF ก็จะไปช่วยดูเป็นระยะ ๆ และเสนอแนะว่าจะต้องปรับตรงไหน แต่หลัก ๆ จะเป็นความคิดของโครงการ เห็นว่าจำเป็นจริง ๆ ถึงต้องเขียนออกมา

ผศ.ดร.วรางคณา ชัชเวช

การเก็บข้อมูลของพื้นที่อื่น ๆ เป็นอย่างไรบ้าง

คุณสมจิตร ศรีเจริญ

ไม่มีปัญหาอะไร เก็บข้อมูลได้ครบหมด

คุณวิภาดา พรหมประกอบ

โครงการตลาดจะมีปัญหาเรื่องการเก็บข้อมูล แต่ก็ต้องค่อยเป็นค่อยไป เพราะคนที่ร่วมจำหน่ายผลผลิต ทีมงานที่ร่วมทำส่วนใหญ่จะเป็นผู้สูงอายุ จึงมีปัญหาเรื่องการเขียนหนังสือเพื่อบันทึกรายรับ – รายจ่าย

การเจริญเติบโตของผักบ้าง เขาจะใช้วิธีเก็บเงินหยอดกระปุกเป็นรายวันเพื่อดูว่ามีรายได้เท่าไร เราแก้ปัญหา โดยค่อย ๆ สอนให้เก็บข้อมูลไปเรื่อย ๆ อาจจะยังไม่ได้ข้อมูลครบถ้วนตามที่ต้องการ

พื้นที่ที่เราจะไม่ได้ขายออนไลน์เหมือนของจะนะ เพราะมีปัญหาเรื่องขนส่ง เราสร้างตลาดที่ติดถนนใหญ่ ในชุมชนแทนเพื่อให้สินค้าถึงมือผู้บริโภคโดยตรง พ่อค้าแม่ค้าที่มาจำหน่ายเป็นประจำ คือ ผู้สูงอายุ ที่มีอาชีพ ทำสวนยาง หลังจากกรีดยางแล้ว ก็มาจำหน่ายผลผลิตในตลาด โครงการตลาดของ สสส. ทำให้คนเข้าร่วมมี รายได้จากการขายพืชผักทุกวันเพิ่มเติมจากรายได้จากการกรีดยาง

ผศ.ดร.วรางคณา ชัชเวช

เป้าหมายโครงการของคุณวิภาดา คืออะไร

คุณวิภาดา พรหมประกอบ

โครงการเราต้องการให้เกิดตลาด พ่อค้าแม่ค้ามีรายได้เสริม ผู้บริโภคได้บริโภคพืชผักปลอดภัย เกษตรกรได้เรียนรู้วิธีการปลูกผักปลอดภัย ผู้บริโภคได้ความรู้ในการบริโภคอาหารปลอดภัย ถ้าเราขาย ออนไลน์จะไม่ได้พูดคุยกับลูกค้า แต่การมีตลาดในชุมชนทำให้ได้พูดคุยกับลูกค้า และหน่วยงานต่าง ๆ ก็เข้า มาร่วมมือกับเราง่ายขึ้น มีกิจกรรมเพิ่มขึ้น

คุณสนธยา ทวีแก้ว

ข้อมูลของตลาดจะมี 2 ส่วน คือ ข้อมูลผู้ผลิต กับ ข้อมูลผู้บริโภค อยากให้คุณวิภาดา อธิบายข้อจำกัด ในการเก็บข้อมูลให้กับอ.วรางคณาได้รับทราบ

คุณวิภาดา พรหมประกอบ

ความสามารถในการเก็บข้อมูล ความรู้ของพ่อค้าแม่ค้า เขาเข้าใจ แต่เขาเขียนหนังสือไม่ค่อยได้

โครงการเราไม่มีที่เลี้ยง แต่จะมีทีม NF คุณสนธยา (น้องซอส) คุณพิชชา (พี่ตุ๊ก) และคุณณัฐนันท์ (น้องทราย) ให้คำปรึกษา เวลามีปัญหาการเก็บข้อมูลเราจะแก้ไขปัญหากันเองในกลุ่ม และทางทีม NF คอย ติดตามว่าไปถึงไหน เป็นไปตามที่ NF ต้องการหรือยัง

คุณณัฐา ชัยเพชร

จากการที่เป็นที่ปรึกษาโครงการตลาด เดิมวางแผนว่าจะเปิดเดือนละ 1 ครั้ง เมื่อเริ่มโครงการ สมาชิก ได้มาร่วมแลกเปลี่ยนกับเครือข่ายก็วางแผนเป็นอาทิตย์ละครั้ง แต่พอทำจริงกลายเป็นมีตลาดทุกวัน และเป็นที่ยอมรับของคนในชุมชน เพราะมั่นใจได้ว่าจะมีอาหารที่ปลอดภัยได้บริโภค เป้าหมายหลักที่เราวางไว้ คือ สมาชิกต้องปลูกผักแบบไม่ใช้สารเคมี แต่ถ้าคนที่เป็นสมาชิกยังใช้สารเคมีเราก็ขอให้เขาลดการใช้ลง แม้จะยัง เล็กไม่ได้ก็ขอให้ลดก่อนเพื่อความปลอดภัย แต่สุดท้ายต้องเราต้องการให้ไม่ใช้สารเคมีเลย

ปกติตลาดจะขายสินค้า แต่ตลาดของเรามีเป้าหมาย คือ ต้องการขายชุดความรู้ด้วย อย่างน้อย ผู้บริโภคจะได้คำแนะนำจากผู้จำหน่ายซึ่งเป็นผู้ผลิตด้วยในเรื่องการปลูกพืชผักปลอดภัย ตอนนี้ผู้บริโภคหลาย คนก็กลายเป็นผู้ผลิตส่งพืชผักให้กับทางตลาด นอกจากการปลูกก็ให้ความรู้เรื่องการบริโภค ผักชนิดไหนต้องกิน อยากรู้ หลังจากรู้ว่าจะมีการทำ Workshop ให้ความรู้เรื่องอาหารตามฤดูกาล ทั้งการเพาะปลูก และการบริโภค

ผศ.ดร.วรางคณา ชัชเวช

กิจกรรมของพื้นที่ทำได้ดีมาก ไม่น่าเป็นห่วง แต่เราขาดเรื่องพี่เลี้ยงที่จะไปคอยหนุนเสริมเรื่องการเก็บข้อมูล ผลลัพธ์ ตัวชี้วัด ต่าง ๆ ซึ่งทาง สสส. ได้ให้ความสำคัญกับเรื่องนี้ เพราะการที่เราจะไปบอกความสำเร็จกับสังคมได้ ข้อมูลจะเป็นตัวสำคัญในการยืนยันความสำเร็จว่าเรามีตัวเลขผลผลิต รายได้ เพิ่มขึ้นชัดเจน แต่ก็ถือว่าเราได้เรียนรู้ว่ายังมีจุดอ่อนในการเก็บข้อมูล ทาง NF ก็จะได้มีการทบทวนในการเพิ่มพี่เลี้ยงสำหรับโครงการตลาด

คุณสนธยา ทวีแก้ว

อาจจะปรับวิธีการเก็บข้อมูลโดยออกแบบให้สอดคล้องกับวิถีของชุมชนให้มากขึ้น

โครงการของอ.ควนเนียง มีสมาชิกที่มีความหลากหลาย อยากให้คุณธัมภพช่วยเล่าว่ามีใครบ้างที่อยู่ในกลุ่ม และมีการวางแผนให้ได้สมาชิกมาอย่างไร

คุณธัมภพ พงษ์จีน

โครงการพี่ช่วมยางขยาย อ.ควนเนียง เริ่มจากการเก็บข้อมูลพื้นฐานของสมาชิก มีการจัดเวทีโดยใช้ประสบการณ์ส่วนตัวจากที่เคยเป็นภาคประชาชน อยู่องค์กรชุมชน เป็นกรรมการของเทศบาลตำบลบางเหริยง สมาชิกของเรามีทั้งหมด 28 คน เราคัดจากคนที่มีความเป็นแกนนำโดยธรรมชาติที่เราเห็นจากการที่เคยพาไปศึกษาดูงาน เราได้ผู้ประสานคุณศิริวรรณที่เป็นหัวหน้าสำนักปลัดของเทศบาลมาช่วยคัดสรรสมาชิก และขับเคลื่อนโครงการด้วย

พื้นที่สวนยางของต.บางเหริยงมีสองหมื่นกว่าไร่ แต่เราคัดมาได้แค่สี่ร้อยกว่าไร่ ยังมีอีกจำนวนมากที่ยังไม่ได้เข้าร่วมสวนยางยั่งยืน เป็นโอกาสดีที่โครงการนี้เข้ามาจะได้ช่วยขยายพื้นที่

กิจกรรมหลักของกลุ่ม คือ ตั้งคณะทำงาน ประชุม ศึกษาดูงาน มีการคุยกันทางไลน์กลุ่ม ถ้าคนไหนติดขัดก็จะโทรคุยกันเป็นการส่วนตัว สมาชิกทั้ง 28 คนที่เข้ามาร่วมโครงการ ได้ความรู้กลับไปพัฒนาแปลง ได้พันธุ์กล้าไปปลูกในสวนยาง ได้รู้วิธีการปลูกไม้เศรษฐกิจในสวนยางว่าต้องปลูกแบบใดถึงจะได้ผลผลิตที่ดี

ผลลัพธ์ที่ได้จาก 28 คน จากการลงไปดูที่สวนยางเราเห็นการเปลี่ยนแปลงชัดเจนมาก 15 คน แต่ยังไม่มิตัวเลขที่ชัดเจนว่าปลูกพี่ช่วมยางไปเท่าไร กำลังจะทำข้อมูลให้ชัด ส่วนที่สามารถเป็นต้นแบบพี่ช่วมยางได้ประมาณ 10 คน ต่อไปถ้าได้รับการสนับสนุนจากเทศบาลอย่างเป็นทางการจะขับเคลื่อนได้ง่ายขึ้น และถ้าสหกรณ์นำต้นแบบความสำเร็จของเราไปทำเป็นแผนขับเคลื่อน เป็นโครงการนำร่องด้วยก็จะดีเพราะเขามีสมาชิกเกือบห้าพันคน

NF ได้เข้ามาสนับสนุนเยอะมาก ถ้าไม่มี NF ก็คงไม่เกิดเพราะต่างคนต่างคิด และคนยังยึดติดกับการปลูกเชิงเดี่ยวแบบเดิม โดยเฉพาะยางเชิงเดี่ยวที่ปลูกในนา ทำให้ต้นยางไม่โต ผลผลิตได้น้อย ลำต้นเล็กขายไม้ยางไม่ได้ราคา แต่เมื่อเราได้ไปเรียนรู้ มีข้อมูลใหม่ ทำให้เรามั่นใจในการทำ สมาชิก 15 คน จาก 28 คน เป็นคำตอบที่ดีในการไปต่อยอดกับเครือข่ายสหกรณ์ จะช่วยแก้ปัญหาสวนยางได้ในระยะยาว เพราะเป็นคลังอาหาร คลังยา สร้างรายได้ แก้วกัญชาราคายาง และเพิ่มคุณภาพน้ำยางให้เป็นพรีเมียมได้

โครงการจะมี.วันดี ช่วยดูแล แต่เราก็ไม่ค่อยได้รับกวน เพราะจะเน้นไปดูงาน และจัดการตัวเองเป็นหลัก

สำหรับการเก็บข้อมูลเรามีคุณศิริวรรณคอยช่วยจัดการให้เพราะมีความรู้เรื่องเทคโนโลยี ถ้าเราสามารถถอดข้อมูลออกมาได้จะนำเสนอให้กับทางเทศบาลเพื่อให้เทศบาลได้มีส่วนร่วม และเป็นข้อมูลพื้นฐานเราโชคดีที่ได้รับการสนับสนุนจากท้องถิ่นโดยท่านนายกเทศมนตรี ปลัดเทศบาล และสหกรณ์การเกษตรควนเนียง ต่อไปถ้าโครงการนี้ผ่านเทศบาลและสหกรณ์ได้จะทำงานได้ง่ายขึ้น

คุณสนธยา ทวีแก้ว

โครงการของคุณธีรภพ เป็นโครงการที่บริหารได้ดีเด่นระดับ Best Practice จากการถอดบทเรียนการบริหารของกลุ่มมีความคาดหวังว่าศักยภาพของสมาชิกแต่ละคนจะอยู่ในจุดไหน

จุดเด่นอีกเรื่อง คือ การสร้างทีม สมาชิกทุกคนจะมีความรู้จากการไปศึกษาดูงานเท่าเทียมกัน เพราะจะมีการพูดคุยกันก่อนไปว่าจะไปดูเรื่องอะไร และหลังไปมีการสรุปว่าได้อะไรบ้าง

โครงการนี้ถือเป็นโครงการคุณภาพ มีการบริหาร วางแผน วางเป้าหมายแต่ละกิจกรรม และการมีส่วนร่วมของสมาชิกชัดเจน

อยากสอบถามคุณธีรภพว่าใช้วิธีการขับเคลื่อนงานภายใต้สถานการณ์โควิดอย่างไร งานจึงออกมาได้

คุณธีรภพ พงษ์จิ้น

คุณศิริวรรณจากเทศบาลมาช่วยเยอะมาก ส่วนตัวเองเป็นคนประสานหลัก รู้ว่าองค์กรในชุมชน แขนงนำมีอะไรบ้าง อย่างกลุ่มสมาชิกสัจจะวันละบาทที่มีสมาชิกกว่าสี่พันคน ก็เข้ามาช่วยสนับสนุนการจัดเวที ส่วนใหญ่ใช้ความสัมพันธ์ส่วนตัวในการขับเคลื่อนงาน

ผศ.ดร.วรางคณา ชัชเวช

กลุ่มของคุณลำยอง ใช้ภาคีแบบของคุณธีรภพหรือไม่ที่ทำงานสำเร็จ หรือว่ามีภาคีส่วนอื่น

คุณลำยอง ตีเอียดย่อ

เราได้ภาคีที่สนับสนุนพันธุ์ไม้มาสนับสนุนให้กับสมาชิก ไม่มีการสนับสนุนจากท้องถิ่น หรือสหกรณ์ เหมือนกับคุณธีรภพ จะขับเคลื่อนด้วยตัวเองเป็นหลัก จากพื้นฐานที่ทุกคนไม่มีความรู้เรื่องพืชร่วมยาง จากเดิมสมาชิกคิดว่าไม้ที่ขึ้นมาจะทำให้ยางพัง โครงการนี้ก็ทำให้รู้ว่าสามารถปลูกพืชร่วมยางได้ และสามารถสร้างรายได้ต่อวันเพิ่มขึ้น

สมาชิกของเราตอนนี้มี 15 คน จาก 17 คน ถอนตัวไป 2 คน เพราะเขาไม่พร้อมที่จะเข้าร่วมประชุมร่วมทำกิจกรรม เนื่องจากเราจัดประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันบ่อย

ผศ.ดร.วรางคณา ชัชเวช

กลุ่มของคุณลำยองจะเป็นโมเดลที่เริ่มจากศูนย์ไม่รู้อะไรเลย จะเห็นบทบาทของพี่เลี้ยง และ NF ชัดเจน แต่ของคุณธีรภพจะมีความเข้มแข็งมาก่อนแล้ว สำหรับโครงการอื่นเป็นอย่างไรบ้าง

คุณสมจิตร ศรีเจริญ

สมาชิกจะเอาพันธุ์ไม้มาปลูกในแปลงของตัวเอง นำความรู้จากการศึกษาดูงานมาใช้ ตอนนี้ก็ได้ผลที่ดี

คุณมูหะหมัด มุสลิอิ

ที่ทำอยู่จะมีฝั่งชั้นโรง และมีปลูกพืชร่วมยาง จะเข้ากันกับฝั่งชั้นโรงเพราะเขาต้องการความเป็นป่า เต็มเราปลูกอยู่แล้ว เมื่อมีโครงการเข้ามาก็ได้ปลูกเพิ่มขึ้น ต้องขอบคุณ สสส. ที่สนับสนุน ทำให้เกิดพลังเยอะ ขึ้น

คุณประเสริฐ บินนุ้ย

ก่อนที่โครงการจะเข้ามาได้ขับเคลื่อนเรื่องป่าร่วมยางอยู่แล้วแต่ยังไม่เยอะ หลังจากเข้าร่วมโครงการได้ เชิญชวนสมาชิกจากต่างหมู่บ้านมาร่วมทั้งหมด 21 คน มาปลูกพืชร่วมยาง มีรายได้เสริมเพิ่มขึ้น จากพืชร่วมยาง น้ำยางพรีเมียม และการขายคาร์บอนเครดิตในอนาคตได้ด้วย

คุณดลเสีาะ บินอาหาว

เป็นกลุ่มปลูกพืชร่วมยาง และเป็นจุดรับซื้อน้ำยางพรีเมียม ซึ่งน้ำยางพรีเมียมจะมีเกณฑ์ คือ ต้องมีไม้ ร่วมยางไม่ว่าจะเป็นไม้กินผล ไม้ยืนต้น หรือพัก แต่ต้องเป็นวนเกษตร หรือเกษตรอินทรีย์ ทางบริษัทจะให้ราคา มากกว่าราคาพื้นที่ 3 บาท และรับประกันราคาให้ทุกวัน

ผศ.ดร.วรางคณา ชัชเวช

เราได้เห็นความสำเร็จของแต่ละพื้นที่อาจมีความแตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับต้นทุนของพื้นที่ อยากให้แต่ละพื้นที่แลกเปลี่ยนกันว่าปัจจัยอะไรบ้างที่ทำให้การทำโครงการสำเร็จ

คุณมูหะหมัด มุสลิอิ

ปัจจัยที่ทำให้กลุ่มเราประสบความสำเร็จ คือ เราเป็นกลุ่มชั้นโรงที่เข้มแข็งอยู่แล้ว มีต้นทุนที่ดี ปกติจะ ปลูกไม้อยู่แล้วเพราะมันมีผลต่อชั้นโรง เมื่อมาทำยางขยายก็เป็นแรงจูงใจที่ทำให้อยากปลูก และยังสามารถ ขายน้ำยางพรีเมียม และจะขายคาร์บอนเครดิตด้วย

คุณประเสริฐ บินนุ้ย

การทำโครงการสำเร็จได้เพราะมีพี่เลี้ยง คือ คุณนิรันดร์ ช่วยแนะนำ โดยเฉพาะการทำเอกสารบัญชี การเงิน อีกปัจจัย คือ ความสามัคคีและความซื่อสัตย์ภายในกลุ่ม สมาชิกจะไปช่วยกันปลูกต้นไม้ให้กับสวนของ สมาชิกท่านอื่น

คุณถ้อยอง ติเอี้ยต๋อง

สิ่งที่ทำให้สำเร็จอันดับแรก คือ ตัวบุคคล เมื่อร่วมกลุ่มแล้วมีความใส่ใจ สนใจ ศึกษาหาความรู้กันว่าจะต้องปลูกพืชแบบไหน ก็ทำให้เกิดความสำเร็จ

วิธีการที่ทำให้คนสนใจอยากร่วมโครงการ คือ เราชักชวนคนที่สนใจมาทั้งที่ตัวเองก็ไม่ได้มีความรู้ โดย พูดกับคนอื่นว่าตอนนี้ปัญหาราคายางตกต่ำ ถ้าเราปลูกพืชร่วมยางอาจจะมีรายได้เสริมจากตรงนี้บ้าง ของเรา มี ไร่เดียว แต่ถ้าปลูกพืชขึ้นด้วยจะทำให้มีพื้นที่ปลูกเพิ่มขึ้น แล้วพี่เลี้ยงก็มาให้ความรู้ในการปลูกพืชร่วมยาง และ เราจัดประชุมกันบ่อยเพื่อพูดคุยแลกเปลี่ยน และไปศึกษาดูงานเพิ่มความรู้

คุณวิภาดา พรหมประกอบ

ปัจจัยความสำเร็จของตลาดเทา เรื่องแรก เมื่อราคายางตกต่ำก็ทำให้รายได้ลดลง ชาวบ้านก็จะบ่นว่าไม่มีรายได้ไปใช้จ่ายเรื่องต่าง ๆ ตัวผู้รับผิดชอบโครงการมีอาชีพเสริมปลูกผักปลอดภัยอยู่แล้ว เมื่อได้ยินเสียงบ่นจากชาวบ้าน และทาง สสส. ได้มีโครงการเข้ามา จึงเห็นช่องทางให้เกิดการรวมตัวเพื่อจะเปิดตลาดในชุมชนขึ้นมา เพื่อให้มีสถานที่จำหน่ายใกล้บ้านสะดวกต่อการเดินทางของผู้ปลูก

อีกเรื่อง คือ สมาชิกมีความสามัคคีและมีจิตอาสา รวมถึงงบประมาณสนับสนุนจาก สสส. ทำให้ตลาดเกิดผลสำเร็จ

คุณสมจิตร ศรีเจริญ

เมื่ออายุเพิ่มขึ้นเราจะทำอะไรไม่ได้ ก็ได้รับการเสนอจากคุณณฐาว่าควรจะไปปลูกไม้ร่วมยาง จึงชักชวนเพื่อน ๆ มาปลูก ให้มาดูแลแปลงของตัวเองก่อนได้เห็นความสวยงามของพืชร่วมยาง ใช้พื้นที่ว่างให้เกิดประโยชน์ ทำให้ตอนนี้มีสมาชิกเพิ่มจาก 15 ราย เป็น 20 ราย จากพื้นที่เล็ก ๆ เพิ่มเป็น 200 กว่าไร่ สาเหตุที่ทำให้ขยายไปได้เรื่อย ๆ เกิดจากไปดูงานสวนต่าง ๆ กลับมาพัฒนาสวนตัวเอง

คุณธัมภพ พงษ์จิ้น

เราเป็นหน่วยเล็ก ถ้าจะทำให้สำเร็จอย่างยั่งยืนต้องมีการบูรณาการกัน คือ นโยบายของรัฐบาลส่งต่อมายัง กยท. เพื่อมาสนับสนุนชาวบ้านให้ทำสวนยางยั่งยืน

ผศ.ดร.วรางคณา ชัชเวช

ส่วนนี้น่าจะเป็นงานของ NF ที่จะไปเชื่อมต่อกับระดับจังหวัด หรือระดับนโยบายต่าง ๆ แต่ที่ตรงการทราบคือการทำงานในพื้นที่อะไรเป็นปัจจัยที่ทำให้เกิดความสำเร็จ

คุณธัมภพ พงษ์จิ้น

สิ่งที่ทำให้สำเร็จก็ยังไม่ชัดเจนตัวเองครึ่งหนึ่งอยู่ และถ้า NF และพี่เลี้ยง มาสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง แม้จะไม่มียางประมาณแต่ไปคุยกับท้องถิ่น ท้องถิ่น ให้ช่วยต่อยอดก็จะดี

คุณจินตหรา มุสิกรัตน์

ภาพสำเร็จของตลาดจะนะที่เราฝันไว้ คือ มีตลาด Onsite เกิดขึ้นและเป็นตลาดอาหารปลอดภัย แต่ด้วยปัจจัยต่าง ๆ ทำให้ไปไม่ถึง ทั้งตลาดชุมชนเองก็ยังไม่ดี จึงตัดสินใจไม่เปิด แต่ความสำเร็จที่เห็นได้ชัดเจน คือ ตลาด Online โดยเฉพาะช่วงโควิด ตลาดค่อนข้างเป็นไปได้ด้วยดี สำหรับปัจจัยที่ทำให้เกิดความสำเร็จ คือ สมาชิกที่เป็นคนรุ่นใหม่มีความถนัดในหลายด้าน เช่น เรื่อง Online ระบบ Platform เรื่องการทำข้อมูล มาร่วมกันวางแผนว่าจะต้องทำอะไรบ้าง จะไปสู่มาตรฐานความปลอดภัยของอาหารได้อย่างไร มีการเก็บข้อมูลปฏิทินชุมชนเพื่อเก็บข้อมูลการเพาะปลูก และการเก็บเกี่ยว เพื่อดูผลผลิตและความต้องการของตลาด นำข้อมูลขึ้นระบบ Online ให้ทุกคนได้เห็น มีการเก็บข้อมูลผู้บริโภคเพื่อเป็นฐานข้อมูลว่าควรผลิตอะไรเพิ่มขึ้น สินค้าเหมาะกับกลุ่มใด พฤติกรรมผู้บริโภคเป็นอย่างไร

โครงการตั้งเป้าความสำเร็จไว้นอกจากมีตลาดแล้ว คือ เพิ่มช่องทางการตลาดให้กับผู้ผลิต เพราะเมื่อเรามีผลผลิตในพื้นที่เยอะจะทำให้ราคาตกต่ำ แต่ถ้าส่งไปขายที่อื่นจะทำให้มูลค่าสูงขึ้นเท่าตัวจะทำให้ผู้ผลิตมีกำลังใจที่จะทำต่อ ตอนนี้ตัวเลขการเพิ่มยังไม่ค่อยชัดเจน เพราะยังเพิ่มไม่ได้มากนัก เนื่องจากปีที่แล้ว

สถานการณ์โควิดทำให้ติดปัญหาเรื่องการขนส่ง เรื่องรายได้ก็เป็นตัวชี้วัดหนึ่งด้วยที่เราตั้งไว้ว่าอยากให้เพิ่มขึ้นอย่างน้อย 10,000 บาท ซึ่งเราได้มากกว่านั้น

ตอนนี้การรับรองมาตรฐานยังเป็นรูปแบบการรับรองกันเอง เพราะการขอมาตรฐานจากทางราชการยังค่อนข้างยุ่งยาก ภายใน 1 ปี จะยังไม่ได้อะไร ตอนนี้จึงใช้วิธีการให้คณะกรรมการตรวจเยี่ยมแปลงเพื่อดูว่ามีแปลงใดปลอดภัย แปลงใดอยู่ในขั้นตอนการปรับเปลี่ยน แปลงใดยังไม่ปลอดภัย เวลาส่งขายก็ไม่ได้มีปัญหาความน่าเชื่อถือเพราะเราจะบอกเล่าเรื่องราวที่มาของผลผลิตว่ามาจากสวนปลอดภัย

สิ่งที่ทำให้โครงการสำเร็จ คิดว่าถ้าทำคนเดียวก็ไม่สำเร็จ แต่เมื่อคนที่มีความถนัดแต่ละด้านมารวมมือกันก็สามารถผลักดันให้ตลาด Online ของเราสำเร็จได้แม้ว่าสถานการณ์จะไม่เอื้ออำนวย และแกนนำก็มีบทบาทสำคัญ เพราะตัวเองมีพื้นฐานด้านเมล็ดพันธุ์ต่าง ๆ และศึกษาเรื่องอาหารปลอดภัยอยู่พอสมควร ก็สามารถไปชักชวนสมาชิกที่สนใจมาร่วมได้

คุณฐา ชัยเพชร

ปัจจัยที่ทำให้การหนุนเสริมเกิดความสำเร็จ คือ สมาชิกที่มีความสนใจเข้าร่วม อันนี้เป็นปัจจัยหลัก ปัจจัยต่อมา คือ การสนับสนุนของ NF ที่ให้ทุนไปทำงาน เพราะถ้าเราไม่มีเงินจะไปคุยกับชาวบ้านได้ยาก เพราะการที่ชาวบ้านมาคุยกับกลุ่มต้องมีค่าใช้จ่ายการเดินทาง ค่าอาหาร เมื่อมีเงินทุนจะทำให้เราขยายผลให้เกิดกลุ่มได้มากขึ้น ถ้าไม่มีกลุ่ม และไม่มีทุน พี่เลี้ยงก็ไม่สามารถทำงานได้

คุณณรงค์ฤทธิ์ บุตรมาตา

รับผิดชอบดูแล 3 พื้นที่ ได้แก่ โครงการสวนยางยั่งยืนแบบใหม่ของต.นาหว้า และต.ป่าชิง และโครงการตลาด ต.คลองเปี้ยะ

ด้วยความที่ทำงานกับชุมชนมานาน เรื่อง รูปแบบการบริหารจัดการ ชุมชนจะมีความกังวลเรื่องการทำโครงการมากโดยเฉพาะเรื่องเงิน เอกสารเบิกจ่ายการเงิน ทำให้ชุมชนไม่ยอมทำงาน หน้าที่ของพี่เลี้ยงต้องเริ่มตั้งแต่แสวงหาชุมชนที่อยากมาร่วมโครงการกับ NF ที่ตั้งเป้าไว้แล้วว่าต้องมี 3 โครงการ ซึ่งไม่ได้หาง่าย ต้องใช้เวลาการสื่อสารค่อนข้างนาน

เมื่อได้ชุมชนมาแล้ว บางชุมชนมีทักษะเข้าใจรูปแบบการทำโครงการกับ สสส. แต่บางชุมชนไม่เคยทำมาก่อน ใช้ zoom ไม่เป็น เราก็ต้องลงไปสอนทั้งหมด

วิธีการทำงานเพื่อหาชุมชนที่จะมาร่วม คือ เราให้ประเด็นสวนยางยั่งยืนกับประเด็นตลาดอาหารปลอดภัย เมื่อเข้าไปคุยแล้วก็มีคนเสนอโครงการยางมา 2 ตำบล เขาอาจจะเคยเห็นโมเดลของรัตภูมิที่ประสบความสำเร็จเป็นต้นแบบ จึงต้องการที่จะทำบ้าง เพราะเขาอยากรวบรวมคนที่มีแนวคิดแบบเดียวกัน และสร้างรายได้เพิ่มเติม ช่วงแรกชาวบ้านก็ไม่ได้สนใจเข้าร่วมเพราะคิดว่าเขาก็ทำอยู่แล้ว แต่การเข้าโครงการจะเป็นเรื่องของกระบวนการคิดวางแผนการทำงานร่วมกัน ทำให้คนในชุมชนได้พูดคุยกันมากขึ้น มารวมกลุ่มกันทำงาน ช่วงหลังจึงมีคนเข้าร่วมมากขึ้น ตัวพี่เลี้ยงก็เข้าไปช่วยให้ความรู้การบริหารจัดการโครงการตั้งแต่เขียนโครงการ ส่งโครงการ จัดประชุม การจัดการเอกสารการเงิน ตัวเองเข้าไปช่วยเยอะมากเพราะบางพื้นที่ยังใหม่มาก

ส่วนเรื่องประเด็นอาหารปลอดภัย ตัวเองได้ทำงานกับคุณจินตหรามาก่อนหน้านี้แล้ว เมื่อมีโครงการเข้ามาก็อยากจะสานต่อ แต่การทำตลาดมันมีอยู่เยอะแล้ว จึงอยากทำตลาด Online และบอกคุณจินตหราว่า

ควรรหาคนรุ่นใหม่ที่เก่ง ๆ เรื่อง IT เรื่องการตลาด มาช่วยกันทำ สร้าง Platform ขึ้นมา ซึ่งตัวนี้จะเป็นประโยชน์กับผู้ผลิตที่เป็นเจ้าของสวนผลไม้ต่าง ๆ ทำให้ง่ายขึ้นเมื่อมีการสั่งซื้อเข้ามา โควิดเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้เราสร้างรูปแบบนี้ขึ้นมา

ปัจจัยที่ทำให้สำเร็จ คือ 1. ความต้องการของชุมชนทำให้ชุมชนมีความร่วมมือกัน 2. NF เข้าไปอำนวยความสะดวกในการนัดพูดคุย แลกเปลี่ยน จากเดิมที่คนในชุมชนไม่ค่อยได้คุยกัน 3. มีรายได้เพิ่มให้กับชุมชนทำให้เขาอยากจะทำต่อและเป็นตัวอย่างให้กับคนอื่นในชุมชน

ผศ.ดร.วราภรณ์ ชัชเวช

คิดว่าอีกปัจจัยหนึ่งที่ทำให้สำเร็จและขาดไม่ได้เลยก็คือ การที่มีพี่เลี้ยงอย่างคุณณรงค์ฤทธิ์ ที่มีความรู้ทั้งบริบทพื้นที่ และเป้าหมายของ NF ที่จะขับเคลื่อนพื้นที่เพื่อให้ตอบโจทย์ของ NF

ทีมประเมินได้ข้อมูลชัดเจนเพิ่มเติมในหลาย ๆ ด้าน จากการพูดคุยในหลายครั้ง ทางเราจะนำไปวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อดูว่าปัจจัยอะไรที่ทำให้เราสำเร็จ ยังมีช่องว่างจุดอ่อนตรงไหนที่ NF จะได้พัฒนาต่อในปีถัดไป เมื่อได้ประมวลข้อมูลแล้วจะคืนข้อมูลให้กับทางทีมบริหารของ NF เพื่อนำไปต่อยอดการทำงานของเรต่อไป

ขอชื่นชมการทำงานของจ.สงขลา ได้เห็นความเข้มแข็งตั้งแต่ระดับพื้นที่ คิดว่าถึงแม้จะไม่มี NF ไม่มีงบประมาณจาก สสส. แต่พื้นที่จะมีช่องทางการทำงานของตัวเองแน่นอน แต่ถ้ามีการสนับสนุนจาก สสส. ก็จะทำให้ขับเคลื่อนได้คล่องขึ้น

คุณธีรภาพ พงษ์จัน

คนจะมีความสุข ก็เพราะมีรายได้ แต่การทำสวนยางเชิงเดี่ยวเมื่อมีปัญหาราคายางลดลงก็เกิดผลกระทบ แต่การทำสวนยางยั่งยืนจะช่วยแก้ปัญหาทั้งเรื่องเศรษฐกิจ เรื่องสุขภาพ ทำให้คนมีความสุขเพราะมีรายได้ มีสุขภาพดี ครอบครัวอบอุ่น รัฐบาลหรือหน่วยงานจิงควรเข้ามาสนับสนุนในเรื่องนี้ และถึงแม้จะไม่มี สสส. เข้ามาสนับสนุน แต่ก็ยังอยากให้ NF เข้ามาช่วยกระตุ้น เป็นพี่เลี้ยงให้พื้นที่ต่อไป